



GODINE POSLE (NE) KONSOLIDACIJA DRŽAVNOSTI

Gledište građana o dijalogu
Kosovo - Srbija



GODINE POSLE (NE) KONSOLIDACIJA DRŽAVNOSTI

Gledište građana o dijalogu
Kosovo - Srbija

COPYRIGHT © 2017. Kosova Democratic Institute (KDI).

Demokratski institut Kosova zadržava sva prava i nijedan deo ovog izdanja ne može se reprodukovati ili prenositi u bilo kom obliku, mehaničkom ili elektronskom, uključujući i fotokopiranje ili bilo koji drugi sistem čuvanja ili objavljivanja materijala, bez pismenog odobrenja izdavača. Publikacija se može reprodukovati ili prenositi samo u nekomercijalne svrhe. Kad god i ko god bude koristio razne citate ili materijale koji se nalaze u ovom izdanju dužan je da jasno navede izvor odakle su uzeti citati ili materijali koji se upotrebljavaju.

Za bilo kakve ocenjivanja, primedbe, kritike ili sugestije, molimo vas da nas kontaktirate na bilo koji od dole navedenih načina:

Adresa: ul. Bajram Kelmendi, br. 45,
10 000, Priština, Kosovo.
Tel.: +381 (0)38 248 038
E-mail: info@kdi-kosova.org
Web: www.kdi-kosova.org

Disclaimer: Ovaj izveštaj je rezultat istraživanja koje je sprovedeno u okviru projekta "Jačanje parlamentarnog nadzora izvršne vlasti i povećanja učešća građana u dijalogu Kosovo-Srbija", finansiranog od strane Saveznog ministarstva spoljnih poslova Švajcarske. Sadržaj ovog izveštaja je isključiva odgovornost Demokratskog instituta Kosova, i ni pod kojim okolnostima neće se smatrati da odražava stavove Saveznog ministarstva spoljnih poslova Švajcarske.

SADRŽAJ

1. UVOD

6

2. METODOLOGIJA

7

3. ANKETNA PITANJA

9

3.1

U okviru dijaloga Kosovo-Srbija postignut je sporazum o pravosuđu koji predviđa integraciju sudova sa severa u pravosudnom sistemu Kosova. Da li smatrate da će integracija biti uspešna?

3.2

Da li smatrate da su ugašene srpske paralelne strukture na Kosovu?

3.3

Da li je dijalog Kosovo-Srbija uticao da Kosovo uspostavlja svoj suverenitet na severu?

3.4

Šta mislite koliko će uticati Zajednica opština sa srpskom većinom u međunacionalne odnose na Kosovu?

4. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

18



1. UVOD

Istraživanje javnog mnjenja "6 godine posle, ne (konsolidacija) državnosti: gledište građana o dijalogu Kosovo - Srbija" je treće istraživanje u nizu koje KDI organizuje da se istakne gledište građana o ovom procesu.

Nakon 6 godina dijaloga Kosovo-Srbija i 4 godine nakon postizanja prvog sporazuma o normalizaciji odnosa 19. aprila 2013. godine¹, ova anketa ima za cilj da istakne gledište građana o glavnim pitanjima koja su pratila ovaj proces od njegovog samog početka, odnosno gašenje srpskih paralelnih struktura na Kosovu i uspostavljanju suvereniteta Kosova na severu zemlje.

Isto tako, ovo anketiranje se fokusira na dva glavna sporazuma ovog procesa koji su izazvali veliku društvenu raspravu polarizujući i političku scenu, na sporazum o pravosuđu i na sporazum o zajednici opština sa srpskom većinom.

Rezultati anketiranja odražavaju potrebu da se poveća transparentnost procesa dijaloga Kosovo-Srbija. Takođe odražavaju potrebu za javnom raspravom, za sveobuhvatnim pristupom i ozbiljnijem informisanju građana o postignutim sporazumima, procesu njihovog sprovođenja i pre svega o efektima koje će ovi sporazumi imati na živote građana Kosova.

Istovremeno, ovo anketiranje odražava stav građana koji konstatuje da gašenje srpskih paralelnih struktura kao i uspostavljanje suvereniteta Kosova na celoj teritoriji zemlje ostaju pitanja kojima još treba da se bave institucije u zemlji.

Ova anketiranja se organizuju u okviru misije KDI-a radi promovisanja transparentnosti, odgovornosti i odgovorne demokratije. Ovaj projekat je finansiran od strane Saveznog ministarstva spoljnih poslova Švajcarske za jačanje parlamentarnog nadzora izvršne vlasti i povećanje učešća građana u dijalogu Kosovo-Srbija.

¹ http://votaim.org/Uploads/Data/Documents/TekstiiMarreveshjes_19prill2013_HGX-f5EDTG4.pdf

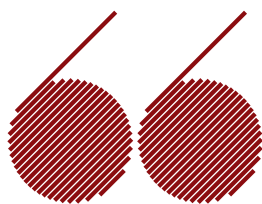




2. METODOLOGIJA

Anketiranje je sprovedeno na nivou zemlje koristeći sistematski metod slučajnosti, na uzorku od 1065 ispitanika i dizajnirana da obezbedi reprezentativan uzorak, slojevita po nacionalnosti: Albanci, Srbi i nesrpske manjine, ras-

prostranjenost po naseljima (urbana/ruralna). Anketa je sprovedena u vremenskom periodu 03-12. marta, 2017. godine. Margina greške je oko $\pm 3\%$.



Ova anketa ima za cilj da istakne gledište građana o glavnim pitanjima koja su pratila ovaj proces od njegovog samog početka, odnosno gašenje srpskih paralelnih struktura na Kosovu i uspostavljanju suvereniteta Kosova na severu zemlje.



3

**ANKETNA
PITANJA**

3.1

U okviru dijaloga Kosovo-Srbija postignut je sporazum o pravosuđu koji predviđa integraciju sudova sa severa u pravosudni sistem Kosova. Da li smatrate da će integracija biti uspešna?

Sporazum o pravosuđu je sastavni deo prvog sporazuma o normalizaciji odnosa postignut 9. aprila 2013. godine, sporazum koji je ratifikovan od strane Skupštine Republike Kosova. Godina u kojoj se očekivala i njegovo sprovođenje.

Kao rezultat nesprovođenja, sledila je rasprava koje je kulminirala Sporazumom o pravosuđu 9. februara 2015. godine kao i zaključcima EU-a postignuti 30. novembra 2016. godine. Datum 10. januar 2017. godine očekivan je kao datum za njegovo sprovođenje, to se nije dogodilo. Još uvek nema datuma bilo od strane EU-a, bilo od institucija Republike Kosova, kada se očekuje da se ovaj sporazum u potpunosti sprovede.

U svom izveštaju pred Skupštinom Kosova, premijer zemlje g. Isa Mustafa je rekao: "sporazumom o pravo-

sudu nema poredničke strane i gubitničke strane. Ovim sporazumom pobedila je pravda, stoga smatram da su pobedile sve strane, pobedili su svi građani, pobedio je integritet i suverenitet naše zemlje"².

S druge strane, ovaj sporazum Ministarka za dijalog gđa Edita Tahiri smatra jednim od najvažnijih sporazuma, kojim će se obaviti konsolidacija državnog suvereniteta Kosova i uspostavljanje unitarnog pravosudnog sistema u severnom delu zemlje kao i gašenje srpskih paralelnih struktura pravde na Kosovu³.

² <http://www.kryeministri-ks.net/?page=1,9,4729>, pristup dana 17. aprila 2017. god.

³ http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/proc/trans_2017_02_22_11_6867_al.pdf Izveštavanje ministarke za dijalog gđa Edita Tahiri u Parlamentarnoj komisiji za zakonodavstvo

Da li građani Kosova smatraju da će integracija sudova sa severa u pravosudni sistem Kosova biti uspešna?

Prema anketi, 58% ispitanika veruje da integracija sudova severnog Kosova u pravosudnom sistemu Kosova neće biti uspešna. Samo oko 14% ispitanika smatra da će ovaj sporazum postići ujedinjenje pravosudnog sistema Republike Kosova.

Znatan broj građana, odnosno 28% rekli su da ne znaju da li će ovaj sporazum biti u stanju da ispunjava svoje ciljeve - integraciju sudova sa severa u pravosudnom sistemu Kosova

Ako se analizira percepcija građana na osnovu etničke pripadnosti, 60% ispitanika iz srpske zajednice veruju da integracija srpskih sudova na severu neće biti uspešna. Ovaj procenat je naspram 58,2% ispitanika iz albanske zajednice i 50% drugih manjinskih zajednica koji dele isto mišljenje.

S druge strane, ispitanici iz albanske zajednice, su oni koji u najvećoj meri, odnosno 14,2% od njih veruju da će integracija severnih sudova u pravosudnom sistemu biti uspešna, naspram 10% ispitanika iz zajednice i 9 % iz ostalih nevećinskih zajednica.

Najveći broj neinformisanih o tom sporazumu pripada ispitanicima iz drugih manjinskih zajednica na Kosovu, odnosno 41% od njih, u poređenju sa 30% iz srpske zajednice i 27,6% ispitanika albanske zajednice koji kažu da ne znaju da li će integracija sudova sa severa u pravosudnom sistemu Kosova biti uspešna.



3.2

Da li smatrate da su ugašene srpske paralelne strukture na Kosovu?

Postignuti sporazumi u okviru dijaloga direktno su vezani sa gašenjem paralelnih struktura koje finansira država Srbije koji su nastavile da funkcionišu i nakon proglašenja nezavisnosti Kosova, posebno na severu zemlje.

Namera je da se kroz ove sporazume ugase srpske paralelne strukture, da se uspostavi legalni i legitimni suverenitet kosovskih institucija na celoj teritoriji zemlje i da se vrši integracija srpske zajednice u ovim institucijama.

Ministarka Tahiri kao glavni pregovarač od strane Vlade Kosova je više puta izjavila da su paralelne strukture gašene u oblastima u kojima su postignuti sporazumi ⁴.

Uspostavljanje i konsolidacija suvereniteta Kosova kroz dijalog Kosovo-Srbija su naglašene kao u rezolucijama koje su prošle u Skupštini Kosova, koje su dale zeleno svetlo vladi da pregovara, tako i u Vladinoj platformi za tehnički dijalog sa Srbijom, gde je utvrđeno da će "tehnič-

ki dijalog između Kosova i Srbije konsolidovati nezavisnost i suverenitet Kosova", kao i na efekte koji se očekuju od sprovođenja sporazuma koji proizlaze iz ovog procesa.

Ova dva pitanja su bila predmet brojnih sporova na političkoj sceni zemlje, uključujući i suprotne stavove da li treba da se raspravlja o ovim pitanjima u okviru dijaloga u Briselu ili da se rešavaju u okviru unutrašnjeg političkog dijaloga.

⁴ http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/proc/trans_s_2017_02_09_10_6844_al.pdf

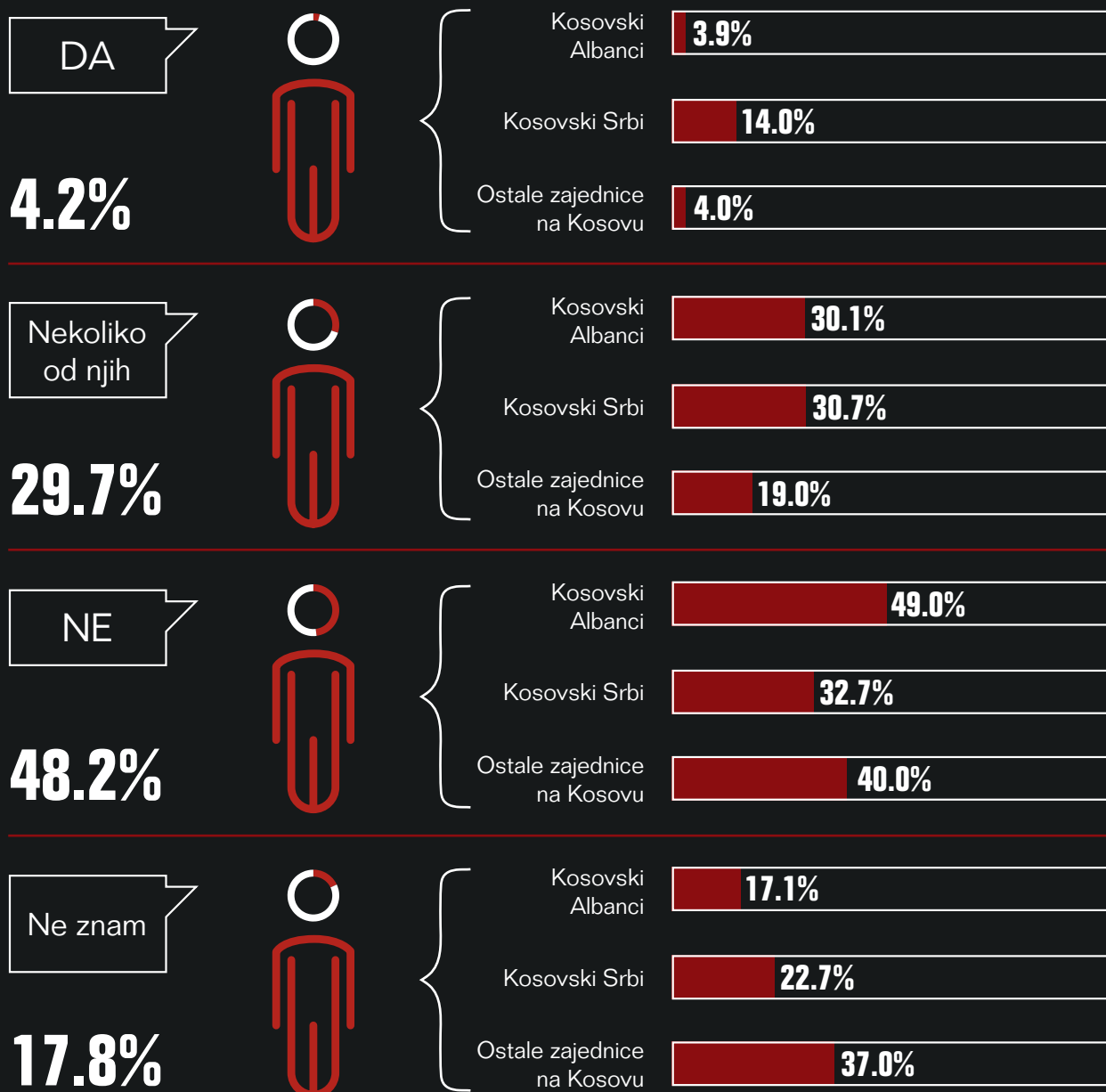
Koje je gledište građana o uticaju dijaloga na gašenje srpskih paralelnih struktura?

Na naše pitanje da li građani veruju da su srpske paralelne strukture na Kosovu gašene, 48% ispitanika je izjavilo da srpske paralelne strukture na Kosovu nisu gašene. 30% ispitanika rekli su da su paralelne strukture gašene samo u nekim oblastima, dok samo 4% ispitanika smatra da na Kosovu ne funkcionišu više paralelne strukture koje su finansirane od države Srbije. 18% ispitanika izjavili su da ne znaju da li su te paralelne strukture na Kosovu gašene.

Što se tiče stava ispitanika na osnovu njihove etničke pripadnosti, 49% ispitanika iz albanske zajednice smatraju da

paralelne strukture nisu gašene, naspram 33% ispitanika iz srpske zajednice i 40% manjinskih zajednica koje dele isti stav.

Vredi napomenuti da su 30.1% ispitanika iz albanske zajednice i 30,7% ispitanika iz srpske zajednice izjavili da su srpske paralelne strukture gašene u nekim oblastima. Dok 14% ispitanika iz srpske zajednice ocenjuju da su ove strukture u potpunosti gašene, u poređenju sa 3,9% ispitanika iz albanske zajednice i 4% ispitanika iz drugih zajednica.



3.3

Da li je dijalog Kosovo-Srbija uticao da Kosovo uspostavlja svoj suverenitet na severu?

Više od polovine ispitanika, odnosno 51% od njih su izjavili da dijalog nije uticao da država Kosovo uspostavlja svoj suverenitet na severu zemlje. 27.6% ispitanika ocenjuju pomoću dijaloga država Kosovo je uspela da uspostavlja svoj suverenitet na severu samo u nekim oblastima.

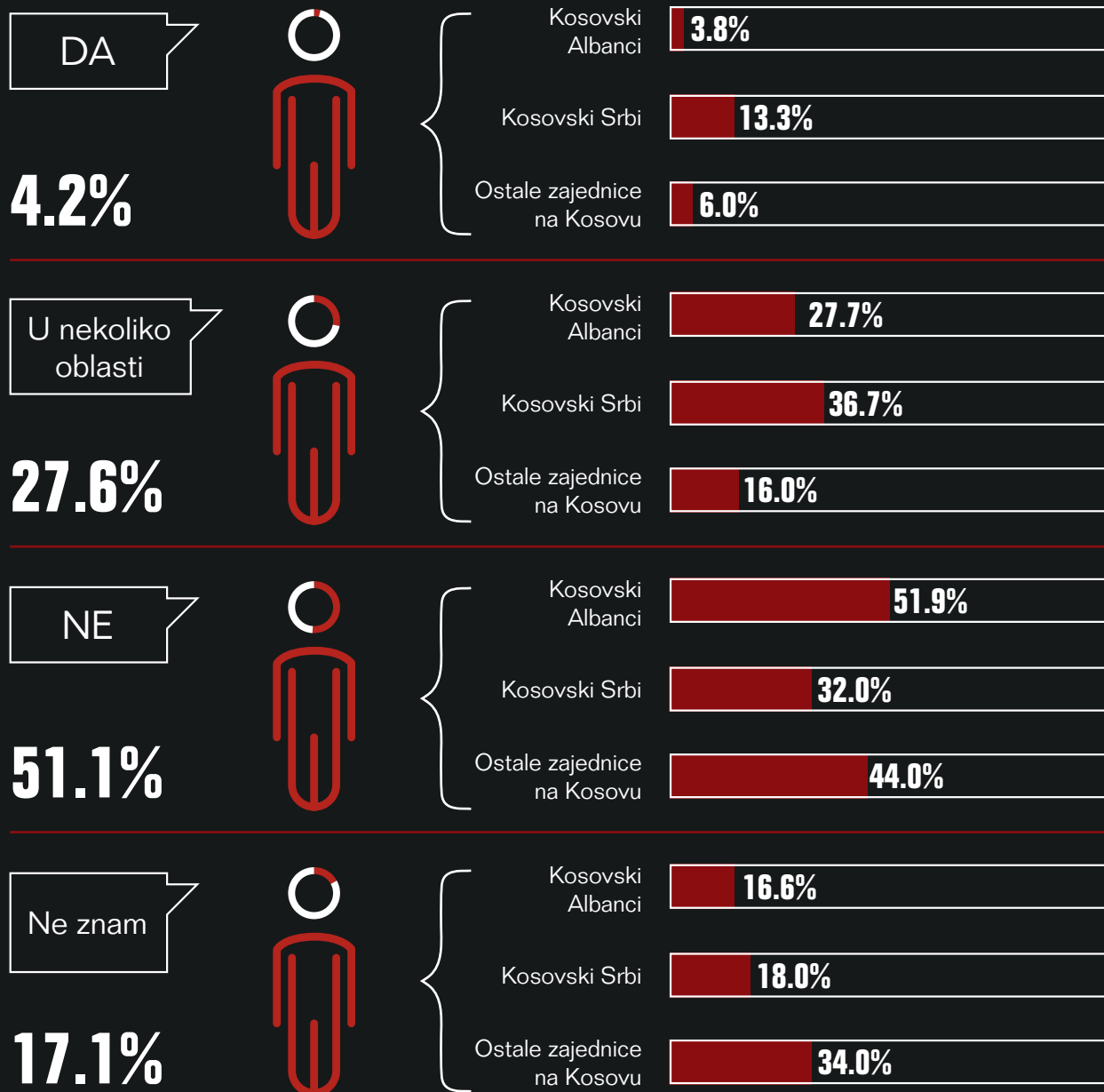
Dok samo 4,2% građana smatra da je dijalog uticao na potpuno uspostavljanje suvereniteta države Kosova na severu zemlje, u poređenju sa 17% građana koji nemaju stav po ovom pitanju.

Ako analiziramo stavove ispitanika na osnovu njihove etničke pripadnosti, ispostavilo se da većina ispitanika albanske zajednice, odnosno 52% od njih smatra da dijalog nije uticao na uspostavljanje suvereniteta države Kosova na severu, naspram 32% ispitanika iz srpske zajednice i 44% ispitanika iz drugih zajednica koji dele isto mišljenje.

Građani srpske zajednice u najvišem stepenu, odnosno 36,7% njih, u poređenju sa 27,7% albanske

zajednice i 16% drugih zajednica, ocenjuju da kroz dijalog suverenitet države Kosova je uspostavljen na severu zemlje u nekoliko oblasti.

Građani srpske zajednice, odnosno 13,3% od njih ocenjuju da pomoću dijaloga država Kosova je uspela u potpunosti da uspostavlja svoj suverenitet na severu, u poređenju sa samo 3,8% građana iz albanske zajednice i 6% građana iz drugih zajednica.



3.4

Šta mislite koliko će uticati Zajednica opština sa srpskom većinom u međunacionalnim odnosima na Kosovu?

Osnivanje Zajednice opština sa srpskom većinom (ZSO) na Kosovu nastavlja da bude među glavnim i najviše raspravljanim temama u zemlji. Nađena u raskrsnici, između međunarodnog pritiska za osnivanje ove zajednice i snažnog protivljenja opozicije, Vlada Kosova još nije počela izradu statuta ove Zajednice. Ideja o osnivanju ZSO-a gleda se skepticizmom i od građana zemlje, gde u prethodnom istraživanju u organizaciji KDI-a većina građana ili 36% njih smatralo je da će Zajednica opština sa srpskom većinom biti mehanizam sa izvršnim nadležnostima ⁵.

Ovaj put, KDI je pitao građane kako će uticati osnivanje Zajednice opština sa srpskom većinom u međunacionalnim odnosima na Kosovu?

Većina ispitanika, 46% smatraju da će Zajednica opština sa srpskom većinom uticati na pogoršanje međunacionalnih odnosa na Kosovu. 30.8% ispitanika ocenjuju da će međunacionalni odnosi ostati isti, dok samo 5,2% građana ocenjuju da će se ti odnosi poboljšati. Dok, 17,9% ispitanika ne znaju kakav efekat će imati zajednica opština sa srpskom većinom u međunacionalnim odnosima na Kosovu.

⁵ <https://www.kdi-kosova.org/publikime/101-hulumtim-i-opinionit-publik-2-dialogu-dhe-mar-reveshjet-ne-syte-e-qytetareve.pdf>

Analysis of citizens' views based on their ethnicity shows that 47.2% of the respondents from the Albanian community think that the association of Serb-majority municipalities will deteriorate interethnic relations, versus 33.3% of respondents from the Serb community and 24% of respondents from other non-majority communities that share the same opinion.

Regarding the view that interethnic relations will remain the same even after the establishment of the association of Serb-majority municipalities, there is

no significant difference between the citizens of different ethnicities, where 30.9% of the citizens from the Albanian community, 30.7% of citizens from the Serb community and 27% of citizens from other communities share this view.

It is noteworthy that a higher rate of citizens from the Serb community (18%) believe that the association of Serb-majority municipalities will improve interethnic relations, compared to 4.7% of citizens from the Albanian community and 8% from other communities that share this view.



4. ZAKLJUČAK

U trećoj po redu anketiranju o merenju percepcije građana o dijalogu Kosovo – Srbija, KDI je upućivao na ključna i najviše raspravljane pitanja u zemlji. Konkretnije, KDI ovog puta je tretirao pitanje uspostavljanja pravosudnog sistema u celoj zemlji, raspuštanja srpskih paralelnih struktura, uspostavljanje suvereniteta kosovskih institucija na celoj teritoriji zemlje i uticaj osnivanja Zajednice opština sa srpskom većinom u međunacionalne odnose.

Ključni rezultati ovog anketiranja su kao u nastavku:

- 1.** Većina građana Kosova, odnosno 46% njih, ocenjuju da zajednica opština sa srpskom većinom mogu uticati na pogoršanje međunacionalnih odnosa.
- 2.** Polovina građana Kosova, odnosno, 51%, ocenjuju da dijalog Kosovo-Srbija nije uticao da Kosovo uspostavlja svoj suverenitet na severu zemlje. Samo 4% građana ocenjuju da dijalog Kosovo-Srbija imao uticaj u tom pogledu.
- 3.** Polovina građana Kosova, odnosno 48% njih, ocenjuju da srpske paralelne strukture na Kosovu koje finansira država Srbija nisu gašene. Vredi napomenuti da samo 4% građana Kosova ocenjuju da su ove srpske paralelne strukture potpuno gašene nakon 6 godina dijaloga Kosovo-Srbija.
- 4.** Građani Kosova na visokom nivou, odnosno 58% njih, ocenjuju da sporazum o pravosuđu neće biti uspešan u integraciji sudova sa severu u pravosudnom sistemu Kosova.

Preporuke:

- 1.** KDI preporučuje da Sporazum o pravosuđu postignut u okviru dijaloga Kosovo - Srbija da bude javan za građane.
- 2.** KDI preporučuje da se Vlada i institucije pravosuđa aktivno angažuju u pravcu povećanja transparentnosti oko Sporazuma o pravosuđu prema građanima koji su pogođeni ovim sporazumom, prema široj javnosti i zvaničnicima pravosudnog sistema koji će raditi u okviru ovaj sporazum.
- 3.** KDI preporučuje Vladi i Skupštini da proces sprovođenja sporazuma bude transparentniji za građane Kosova i da bude sistematskog informisanja o stepenu sprovođenja sporazuma i njihovim očekivanim efektima na terenu.
- 4.** KDI preporučuje Vladi Kosova da poveća svoju konkretnu posvećenost za gašenje srpskih paralelnih struktura koje finansira država Srbije u svim oblastima u celoj teritoriji zemlje.
- 5.** KDI preporučuje kosovskim institucijama da preduzimaju sve neophodne mere koje garantuju uspostavljanje suvereniteta države u celoj svojoj teritoriji.
- 6.** KDI preporučuje da Vlada Kosova garantuje sveobuhvatan pristup i potpunu transparentnost za formiranje zajednice opština sa srpskom većinom, detaljno razmatrajući nadležnosti ovog mehanizma, uz garanciju istinske društvene debate o njenim efektima.



Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Cooperation Office Kosovo